

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/21/2023
Identifikačné číslo spisu:	6115220044
Dátum vydania rozhodnutia:	28.05.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:6115220044.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu X. Š., narodeného XX. F. XXXX, Y., Š. XX, zastúpeného advokátom Mgr. Borisom Stanciom, Bratislava, Bárdošova 19, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Račianska 71, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 14C/324/2015, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 8. februára 2022 sp. zn. 14Co/72/2020, takto

rozhodol:

Dovolenie o d m i e t a.

Žalovanej nárok na náhradu trov dovolacieho konania n e priznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Banská Bystrica (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 28. júna 2017 č. k. 14C/324/2015 - 224 zamietol žalobu žalobcu, ktorou sa voči žalovanej domáhal zaplatenia sumy 278.483,50 eur spolu s príslušenstvom titulom náhrady škody spôsobenej mu pri výkone verejnej moci nezákonným rozhodnutím; rozhodol tiež o trovách konania. V odôvodnení svojho rozhodnutia s poukazom na § 3, § 4 ods. 1 písm. a), bod 1, § 5 ods. 1, § 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“), § 415, § 441 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „Občiansky zákonník“) uviedol, že žalobcom požadovaná náhrada škody predstavuje sumu, ktorú vyplatil advokátovi JUDr. Jozefovi Malovcovi na základe právoplatných a vykonateľných súdnych rozhodnutí ako odmenu za právne zastupovanie (rozsudok Okresného súdu Rimavská Sobota č. k. 11C/51/2008 - 390 z 1. februára 2010 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 16Co/70/2010 z 15. apríla 2010), ktoré boli uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 9. mája 2012 sp. zn. 3MCdo/8/2011 na základe mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora Slovenskej republiky pre nepreskúmateľnosť (nezákonnosť) zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie. Súd prvej inštancie po vykonanom dokazovaní s poukazom na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 3. júla 2012 sp. zn. IV. ÚS 159/2012 konštatoval, že je potrebné obidve zrušené rozhodnutia považovať za nezákonné. Súd prvej inštancie ďalej uviedol, že žalobca si uplatnil v dôsledku zrušenia predmetných

rozhodnutí najprv nárok na zaplatenie žalovanej sumy voči JUDr. Malovcovi a po jeho smrti voči jeho právnym nástupcom (synom) titulom bezdôvodného obohatenia. Žalovaná suma predstavuje rozdiel medzi žalobcom zaplatenými sumami na účet JUDr. Malovca (278.809,35 eur) a sumou, ktorú žalobcovi zaplatili jeho právni nástupcovia (325,85 eur). Rozdiel by od právnych nástupcov JUDr. Malovca žalobca nevyzískal, keďže viac ako mu uhradili, po JUDr. Malovcovi nezdedili. Z tohto dôvodu vzal žalobca žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia voči právnym nástupcom JUDr. Malovca späť, na základe čoho bolo konanie zastavené (uznesenie Okresného súdu Lučenec z 13. januára 2016 sp. zn. 17C/33/2013). Rovnako bolo zastavené aj konanie vedené na Okresnom súde Rimavská Sobota o žalobe JUDr. Malovca o zaplatenie odmeny za právne zastupovanie prebiehajúce po zrušení predmetného rozhodnutia súdu prvej inštancie dovolacím súdom, keďže právni nástupcovia po JUDr. Malovcovi nežiadali pokračovať v konaní (uznesenie Okresného súdu Rimavská Sobota z 25. mája 2015 sp. zn. 11C/1/2012). Ako súd prvej inštancie ďalej uviedol, v konaní o vydanie bezdôvodného obohatenia nedošlo však k preskúmaniu, či právny dôvod žalobcom poskytnutého plnenia JUDr. Malovcovi spočíval v hmotnom práve, alebo nie, a teda či vzniklo z tohto dôvodu žalobcovi právo na vydanie bezdôvodného obohatenia. Len v prípade, že právny dôvod pre plnenie nebol daný hmotným právom, došlo zrušením vykonateľného rozhodnutia súdu k odpadnutiu právneho dôvodu a tým plnením uskutočneným na jeho základe k vzniku bezdôvodného obohatenia. Súd prvej inštancie zdôraznil, že ak by vyplatením žalovanej sumy aj došlo (v dôsledku zrušenia vykonateľného rozhodnutia) k vzniku bezdôvodného obohatenia, a tým, kvôli jeho bezúspešnej vymáhateľnosti, k vzniku škody žalobcovi, tento si nepočínal v zmysle § 415 Občianskeho zákonníka tak, aby škodu zabránil. V konaní medzi stranami nebolo sporné, že žalobca nepodal v exekučnom konaní začatom na vykonanie predmetného rozhodnutia Okresného súdu Rimavská Sobota námietky, ani žiadosť o odklad exekúcie, odôvodnenú podaním podnetu na mimoriadne dovolanie smerujúceho k zrušeniu exekučného titulu, čo by viedlo k zastaveniu exekúcie (§ 57 ods. 1 písm. b) v tom čase účinného zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti). Preto súd prvej inštancie konštatoval, že žalobca mal prostriedky v zmysle Exekučného poriadku, prípadne možnosť žiadať o odklad vykonateľnosti, ako sa brániť zaplateniu vymáhanej sumy, s ktorou nesúhlasil, a tak škodu predísť. Povoľením odkladu exekúcie, prípadne odložením vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia, by súdny exekútor nemohol vykonávať žiadne úkony, nedošlo by tak k predaju žalobcovho majetku a nevznikli by ani ďalšie trovy exekúcie. K tvrdenej argumentácii žalobcu, že žalovanú sumu musel vyplatiť aj kvôli obmedzeniu v nakladaní s nehnuteľnosťami predbežným opatrením, súd prvej inštancie uviedol, že k úhrade nepristúpil žalobca hneď po jeho nariadení (rok 2008), ale až v roku 2010, po začatí exekúcie na vykonanie predmetného rozhodnutia. Záverom súd prvej inštancie uzavrel, že predpokladom vlastnej zodpovednosti poškodeného za vzniknutú škodu nie je zavinenie v zmysle úmyslu, či neobstaranosti a nemusí sa u neho jednať ani o protiprávne konanie. Žalobca si výlučne sám zaviniť uplatňovanú škodu, znáša ju preto sám (§ 441 Občianskeho zákonníka). Nie je tak daná príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a uplatňovanou škodou, ako jeden z predpokladov zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú orgánom verejnej moci pri výkone verejnej moci nezákonným rozhodnutím (§ 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z.). O trovách konania rozhodol podľa § 255 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 18. decembra 2018 sp. zn. 14Co/367/2017 (v poradí prvým) napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny podľa § 387 ods. 1, 2 CSP. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že napadnutý rozsudok zodpovedá náležite zistenému skutkovému stavu vyplývajúceho z vykonaných dôkazov, pričom súd prvej inštancie starostlivo prihliadal na všetko, čo vyšlo počas konania najavo a vec správne právne posúdil, napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie je odôvodnený v súlade s požiadavkami obsiahnutými v ustanovení § 220 ods. 2 CSP. Na podporu správnosti záveru súdu prvej inštancie o nutnosti zamietnutia žaloby odvolací súd konštatoval správnosť právneho vyhodnotenia súdom prvej inštancie, že v dôsledku zrušenia rozsudku Okresného súdu Rimavská Sobota z 1. februára 2010 sp. zn. 11C/51/2008 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici z 15. apríla 2010 sp. zn. 16Co/70/2010, sa uvedené rozsudky (okresného, ako aj krajského súdu) považujú za nezákonné. Aj podľa názoru odvolacieho súdu žalobca nepreukázal vznik samotnej škody a ani existenciu príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím a prípadnou škodou, pretože

žalobca v konaní nepreukázal, že v jeho majetkovej sfére nastala ujma (R 55/1971) v dôsledku plnenia na základe vykonateľných rozhodnutí, pretože, ako odvolací súd zdôraznil, uvedené rozhodnutia mali deklaratórnu povahu (deklarovali právnu povinnosť žalobcu spočívajúcu v plnení JUDr. Malovcovi), čo znamená, že nezakladali právny dôvod plnenia, nevytvárali nový právny stav. Právnym dôvodom plnenia, ako to vyplývalo aj z uvedených rozhodnutí (žalobca právny dôvod plnenia nespochybňoval), bolo poskytnutie právnych služieb žalobcovi zo strany JUDr. Malovca na základe dohody medzi žalobcom a JUDr. Malovcom (právne služby spočívali v zastupovaní v konaní vedenom na Okresnom súde Lučenec pod sp. zn. 8C/119/2001 a na Krajskom súde v Banskej Bystrici pod sp. zn. 17Co/35/2005). Preto, ako odvolací súd ďalej uviedol, nedošlo k zmenšeniu majetku žalobcu v dôsledku nezákonného rozhodnutia, ale v dôsledku plnenia zmluvnej povinnosti voči JUDr. Malovcovi vyplývajúcej z hmotného práva a štát v tomto prípade nemôže nastupovať ako subjekt zodpovedný za náhodu - spočívajúcu v tom, že súd (Okresný súd Rimavská Sobota v konaní sp. zn. 11C/51/2008) v ďalšom konaní už nemohol a ani nemôže, pre úmrtie JUDr. Malovca, prejednať nárok JUDr. Malovca uplatnený žalobou v spomenutom konaní. Odvolací súd záverom uzavrel, že žalobca si nepočíнал tak, aby škodu v zmysle § 415 Občianskeho zákonníka zabránil, a to použitím rôznych právnych inštitútov oddiaľujúcich plnenie. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 CSP.

3. Na dovolanie žalobcu Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací uznesením z 24. júna 2020 sp. zn. 4Cdo/117/2019 rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 18. decembra 2018 sp. zn. 14Co/367/2017 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, nakoľko odvolací súd sa pri posudzovaní vzniku škody bude musieť prejudiciálne zaoberať hmotnoprávnym nárokom týkajúcim sa odmeny advokáta v pôvodnom spore a opätovne posúdiť, či by žaloba právneho zástupcu ako pôvodného žalobcu voči pôvodnému žalovanému (ne)bola dôvodná, resp. v akom rozsahu.

4. Po vrátení veci najvyšším súdom Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom (v poradí druhým) z 8. februára 2022 sp. zn. 14Co/72/2020 I. rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, II. žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 % v lehote 3 dní odo dňa právoplatnosti uznesenia, ktorým súd prvej inštancie rozhodne o výške trov a III. žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanej náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % v lehote 3 dní odo dňa právoplatnosti uznesenia, ktorým súd prvej inštancie rozhodne o ich výške. Odvolací súd opätovne preskúmal a prejednal vec v napadnutom rozsahu a viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP), rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že keďže ani v prejednávanej veci o náhradu škody, ani v konaní vedenom Okresným súdom Lučenec o vydanie bezdôvodného obohatenia nebolo preukázané, že by sa splnomocňujúci klient - žalobca dohodol s JUDr. Jozefom Malovcom na bezodplatnom zastupovaní a nebola preukázaná ani dohoda o podielovej odmene len v prípade úspechu žalobcu v konaní, konajúcemu advokátovi vznikol hmotnoprávny nárok na odmenu za poskytnuté služby právnej pomoci priamo zo zákona o advokácii a podľa ustanovení vykonávacieho právneho predpisu o tarifnej odmene advokáta. Zdôraznil, že pojmovým znakom zmluvy o právnom zastúpení, ktorá je zmluvou príkaznou, je odplatnosť, čo znamená, že advokát má nárok na odmenu v konaní pred súdmi (a tiež inými orgánmi), bez ohľadu na to, či súd o takejto povinnosti rozhodne alebo nie. Dospel k záveru, že rozsudok Okresného súdu Rimavská Sobota č. k. 11C/51/2008 - 390 z 1. februára 2010, ukladajúci X. Š. povinnosť zaplatiť JUDr. Jozefovi Malovcovi sumu 217.070,76 eur titulom odmeny advokáta za poskytnuté právne služby, spolu s 6 % úrokom z omeškania ročne, potvrdený rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 16Co/70/2010 - 481 z 15. apríla 2010, „len“ deklaroval(i) povinnosť platiť odmenu za poskytnuté právne služby, takúto povinnosť novo nezakladali, nekonštituovali, avšak ju špecifikovali vo výške. Preto rozsudok Okresného súdu Rimavská Sobota mal povahu deklaratórneho rozhodnutia a nárok advokáta, ktorý mal v konaní vedenom Okresným súdom Rimavská Sobota pod sp. zn. 11C/51/2008 postavenie žalobcu, mal základ v hmotnom práve, konkrétne v zákone o advokácii, vo vyhláške MS SR č. 240/1990 Zb. a vo vyhláške MS SR č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb. Uviedol, že zrušenie právoplatného rozsudku deklaratórnej povahy v konaní o mimoriadnom oprávnom prostriedku nezakladá na strane, ktorá na základe takéhoto rozsudku plnila, dôvod na vydanie

bezdôvodného obohatenia. Odvolací súd dospel k záveru, že žalobca v konaní nepreukázal vznik škody a existenciu príčinnej súvislosti medzi tvrdenými nezákonnými rozhodnutiami a prípadnou škodou, keď žalobcovi nevznikla ujma, resp. nedošlo k zmenšeniu majetkovej sféry žalobcu na základe konštitutívneho súdneho rozhodnutia (nakoľko rozsudok Okresného súdu Rimavská Sobota bol deklaratórnej povahy), ktorý by sám zakladal určitý právny stav alebo konštituoval povinnosť, ale k zmenšeniu majetku žalobcu došlo v dôsledku splnenia povinnosti platiť odmenu splnomocnenému advokátovi, ktorý žalobcovi preukázateľne poskytoval právne služby na základe uzavretej zmluvy o právnom zastúpení, ktorá hmotnoprávna povinnosť žalobcu existovala už v čase zmluvného vzťahu medzi žalobcom a splnomocneným advokátom. Doplnujúco odvolací súd dodal, že v čase plnenia nebol tak naplnený ani všeobecný predpoklad vzniku škody v zmysle § 420 Občianskeho zákonníka - porušenie povinnosti, nakoľko k plneniu zo strany žalobcu smerom k advokátovi došlo na základe zákona o advokácii a jeho vykonávacích predpisov a zároveň išlo o splnenie záväzku žalobcu vyplývajúceho z príkaznej zmluvy, majúceho základ v hmotnom práve. Konštatoval, že štát nemôže nastupovať ako subjekt zodpovedný za náhodu spočívajúcu v tom, že Okresný súd Rimavská Sobota už nemohol a nemôže prejednať nárok JUDr. Malovca uplatnený žalobou v spomenutom konaní. O trovách prvoinstančného a odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 2, § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP. O trovách dovolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 3 a § 255 ods. 1 CSP.

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie s tým, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f) CSP a nesprávnym právnym posúdením vecí podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP. Uviedol, že po vrátení vecí dovolacím súdom odvolací súd konal vo veci, pripojil súdne spisy právoplatne skončených konaní a na odvolacích pojednávaniach vykonal dôkazy, ktoré ani jedna strana nenavrhol, pričom vykonané dôkazy vyzneli vždy v neprospech dovolateľa a žalovaná nemusela vykonať akúkoľvek aktivitu alebo prejsť záujem o dokazovanie. Bol názoru, že odvolací súd mal v záujme práva dovolateľa na spravodlivý súdny proces vykonať len také dôkazy, ktoré boli navrhnuté niektorou zo sporových strán. Uviedol, že obsahom záruky na spravodlivý súdny proces z pohľadu oprávnenia navrhovať dôkazy je limitovanie tejto voľnej úvahy súdu a týmto limitom je požiadavka, aby nevykonanie navrhnutých dôkazov alebo vykonanie iných dôkazov nepostavilo účastníka konania do jasne nevýhodnejšej pozície v porovnaní s jeho odporcom v súdnom spore. Poukázal na to, že dovolací súd vo svojom zrušujúcom uznesení neinštruoval, aby krajský súd doplnil dokazovanie alebo aby sa zaoberal existenciou hmotného nároku, ale dovolací súd uviedol, že krajský súd má posúdiť len dôvodnosť žaloby. Uvedené bolo podľa názoru dovolateľa potrebné vykladať tak, že krajský súd má posudzovať, či by žaloba JUDr. Malovca bola dôvodná s ohľadom na stav súdneho spisu pôvodného konania (so zohľadnením procesnej a dôkaznej situácie) a teda, ak by boli riadne navrhnuté dôkazy, pre posúdenie krajského súdu by mohli byť relevantné len tie, ktoré boli navrhnuté a vykonané už v pôvodnom konaní a pri ostatných dôkazoch je nutné vychádzať z toho, že sa ich JUDr. Malovec rozhodol nepredložiť. Ďalej uviedol, že ak by krajský súd mal z niečoho vychádzať, mal by byť viazaný závermi dovolacieho súdu v uznesení sp. zn. 3MCdo/8/2011, v ktorom dovolací súd deklaroval, že „Vo vzťahu k tvrdeniu navrhovateľa, že „tarifná odmena je uplatňovaná, pretože iná dohoda o odmene medzi účastníkmi nebola dohodnutá“, je síce opodstatnená argumentácia uvedená v jeho vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu, že nemožno preukázať neexistujúcu skutočnosť („nemožno preukázať, čo sa nestalo“), napriek tomu ale bolo na navrhovateľovi, aby v rámci plnenia svojich základných procesných povinností podrobne vysvetlil skutkový rámec predzmluvných rokovaní s odporcom (t. j. „aby preukázal, čo sa stalo“) a aby k svojim skutkovým tvrdeniam adekvátne splnil svoju dôkaznú situáciu“ a „Súd prvého stupňa, ani odvolací súd ale dostatočne nevysvetlili, či (a čím) splnil svoje procesné povinnosti navrhovateľ, osobitne či on sám uniesol svoje dôkazné bremeno“ a „V súvislosti s tým treba opätovne zdôrazniť, že ani v konaní o zaplatenie odmeny advokátovi za právnu pomoc poskytnutú klientovi, v ktorom prípadne prichádza do úvahy uplatnenie nevyvrátiteľnej domnienky v zmysle § 2 ods. 2 vyhlášok č. 240/1990 Zb. a č. 163/2002 Z. z. nemôže byť vecou navrhovateľa (advokáta) iba samo preukázanie poskytnutia právnej pomoci a nezaplatenia odmeny za poskytnutú právnu pomoc s tým, že všetky ostatné rozhodujúce skutkové okolnosti musí tvrdiť a preukazovať odporca (klient).“ Napriek tomu však odvolací súd v

odôvodnení svojho rozsudku opiera toto rozhodnutie práve o tézu, že pri absencii preukázania inej dohody platí nevyvrátiteľná domnienka o tarifnej odmene advokáta a to bez potreby ďalšieho dokazovania. Bol názoru, že odvolací súd rozhodol v rozpore s právnym názorom vysloveným v konkrétnej veci a svoj rozsudok založil na právnom názore, ktorý najvyšší súd rozporoval. Bol názoru, že za účelom riadneho posúdenia dôvodnosti žaloby JUDr. Malovca bol odvolací súd v prejednávanej veci viazaný právnym názorom vysloveným dovolacím súdom v uznesení 2012. Za otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola riešená považoval otázku „Je súd posudzujúci predbežnú otázku viazaný právnym názorom dovolacieho súdu, ktorý rozhodoval v inom konaní vo veci, ktorá je predmetom predbežnej otázky. Ak nie, je povinný sa vysporiadať s týmto právnym názorom dovolacieho súdu v zmysle § 194 ods. 2 CSP.“ Výtkol odvolaciemu súdu, ktorý konštatoval, že štát nemôže zodpovedať za náhodu spočívajúcu v tom, že Okresný súd Rimavská Sobota už nemohol a nemôže prejsť nárok JUDr. Malovca v pôvodnom konaní a namietal, že uvedené nemožno vykladať ako zodpovednosť za náhodu, ale zodpovednosť za zákonnosť súdneho procesu, keď štát je zodpovedný za to, že súdy budú konať vždy spravodlivo, v súlade so svojimi ústavnými povinnosťami a musí zabezpečiť, že súdy nebudú vydávať nezákonné vykonateľné rozhodnutia. Poukázal na skutočnosť, že JUDr. Malovec podal žalobu v pôvodnom konaní 24. apríla 2008 a zomrel XX. X. XXXX a teda štát mal nedostatok času, priestoru a príležitostí rozhodnúť v pôvodnom konaní zákonne. Bol názoru, že ak štát vytvoril systém, v rámci ktorého nezákonne uloží povinnosť plniť, pričom následne sa dotknutá osoba nemôže tohto plnenia domôcť, musí za (ne)fungovanie tohto systému prevziať plnú (absolútnu objektívnu) zodpovednosť. Za otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola riešená považoval i otázku „Nesie štát zodpovednosť za to, že nebolo v súdnom konaní riadne meritórne rozhodnuté v dôsledku nezákonných rozhodnutí a čo je v takom prípade škodnou udalosťou zakladajúcou škodu“. Uviedol, že odvolací súd vec nesprávne právne posúdil pri posúdení skutočnej škodnej udalosti, v dôsledku čoho nesprávne právne posúdil aj dôsledky nezákonných rozsudkov, vzniku škody a príčinnej súvislosti medzi nimi. Poukázal na skutočnosť, že nezákonnými rozsudkami bola JUDr. Malovcovi priznaná náhrada trov konania vo výške 3.667,59 eur a rozhodnutie o priznaní nároku na náhradu trov konania predstavuje rozhodnutie konštitutívnej povahy, keďže až na jeho základe vzniká daný nárok a odvolací súd pochybil, ak celý uplatnený nárok dovolateľa považoval za priznaný deklaratórnym rozhodnutím a dovolateľovi v tejto súvislosti nepriznal náhradu škody ani len čiastočne vo výške 3 667,59 eur a poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/109/2018, 5Cdo/49/2012 (R 13/91.), 2 Cz 71/87 (R 14/91). Navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zmenil a žalobe vyhovel.

6. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že dovolací súd inštruoval odvolací súd, aby sa v ďalšom konaní prejudiciálne zaoberal hmotnoprávnym nárokom týkajúcim sa odmeny advokáta v spore vedenom pod sp. zn. 11C/51/2008 a opätovne posúdil, či by žaloba advokáta bola dôvodná, keďže od toho závisí rozhodnutie v tomto konaní, z čoho vyplýva, že nemožno vyniesť správny, zrozumiteľný a spravodlivý úsudok v tejto otázke bez toho, aby sa súd oboznámil so spisovým materiálom pochádzajúcim z pôvodných konaní. Bola názoru, že odvolací súd dostatočne a riadne zdôvodnil svoje rozhodnutie, čím sa nevytvoril priestor na niektorú z vád konania, ktorá by odôvodňovala niektorý z dovolacích dôvodov podľa § 420 CSP. Poukázala na to, že najvyšší súd svojím rozhodnutím sp. zn. 3MCdo/8/2011 rozhodnutia dovtedy konajúcich súdov zrušil z dôvodu, že sú zmätočné, z dôvodu nedostatočného vysvetlenia ich myšlienkových procesov a ich skutkových a právnych záverov. Navrhla, aby dovolací súd dovolanie odmietol, resp. zamietol.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie nie je procesne prípustné a treba ho odmietnuť.

8. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa sa v civilnoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia

ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

9. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

10. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Dovolací súd pripomína, že dôvod známosti podľa § 420 písm. f) CSP nahradil pôvodný dôvod podľa § 237 písm. f) OSP (účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom). Z dôvodovej správy k tomuto ustanoveniu vyplýva, že doterajší pojem „odňatie možnosti konať pred súdom“ sa nahradil pojmom „právo na spravodlivý proces“, ktorého obsahové znaky vyplývajú z konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva i Ústavného súdu Slovenskej republiky. V tomto zmysle musí konanie ako celok vykazovať znaky spravodlivosti, nestačí jedna izolovaná vada na uplatnenie dovolania, a naopak, ak konanie ako celok znaky spravodlivosti nevykazuje, bude dovolanie prípustné vždy. Pri posudzovaní nesprávneho procesného postupu, ktorý spočíva v tom, že strane bolo znemožnené uskutočňovať jej patriace procesné práva, bude nevyhnutné posudzovať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv bude potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietať alebo zvrátiť nesprávny postup súdu.

12. Žalobca vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietal vykonanie dôkazov odvolacím súdom, ktoré neboli navrhnuté stranami sporu.

13. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

14. Žalobca namietal, že dokazovanie nebolo realizované v intenciách zákona. K tomu dovolací súd uvádza, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie - porov. ustanovenie § 442 CSP, v zmysle ktorého dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k

vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak dovolací súd takúto vadu v posudzovanom spore nezistil.

15. Pokiaľ dovolateľ namietal vykonanie dokazovania listinnými dôkazmi, ktoré žiadna zo sporových strán nenavrhol, dovolací súd uvádza, že kým navrhovanie dôkazov je právom a zároveň procesnou povinnosťou strán sporu, len súd rozhodne, ktorý z označených (navrhnutých) dôkazov vykoná (porov. § 185 ods. 1 CSP). Uvedené predstavuje prejav zákonnej právomoci súdu korigovať návrhy strán na vykonanie dokazovania sledujúc tak rýchly a hospodárny priebeh konania a súčasne zabezpečiť, aby sa zisťovanie skutkového stavu dokazovaním držalo v mantineloch predmetu konania a aby sa neuberalo smerom, ktorý z pohľadu podstaty prejednávanej veci nie je relevantný.

16. K základným právam procesnej strany nesporne patrí aj právo navrhovať a predkladať dôkazy, ale nie je procesným pochybením súdu skutočnosť, že súd procesnou stranou navrhované dôkazy neakceptoval, resp. nevykonával v tomto smere dokazovanie. Súd hodnotí predložené dôkazy, resp. vykonáva dokazovanie aj inými dôkazmi, než predložila strany a následne ich hodnotí podľa svojho uváženia v zmysle zákona. Zákon vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov a táto zásada znamená, že záver, ktorý si sudca urobí o vykonaných dôkazoch z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu, pričom hodnotiacia úvaha súdu musí vychádzať zo zisteného skutkového stavu veci a výsledok hodnotenia dôkazov majú byť súčasťou rozsudku. Dovolací súd zdôrazňuje, že procesným pochybením by bol taký postup súdu, ktorý by procesnej strane v konaní znemožnil dôkazy predkladať alebo navrhovať. Táto námietka dovolateľa teda vzhľadom na uvedené nie je dôvodná.

17. Dokazovanie je časť civilného konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa žaloba (návrh) týka, v sebe obsahuje i právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Súd nie je v civilnom konaní viazaný návrhmi strán (účastníkov) na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z navrhnutých dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vecou súdu, a nie strán (účastníkov) konania. Pokiaľ súd v priebehu civilného konania (prípadne) nevykonával všetky navrhované dôkazy alebo vykonal iné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, nemožno to považovať za procesnú vadu konania znemožňujúcu realizáciu procesných oprávnení strany (účastníka) konania (viď R 125/1999).

18. Dovolací súd navyše uvádza, že v uznesení z 24. júna 2020 sp. zn. 4Cdo/117/2019, ktorým najvyšší súd zrušil rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 18. decembra 2018 sp. zn. 14Co/367/2017 uložil odvolaciemu súdu povinnosť v ďalšom konaní sa prejudiciálne zaoberať hmotnoprávnym nárokom týkajúcim sa odmeny advokáta v pôvodnom spore a opätovne posúdiť, či by žaloba právneho zástupcu ako pôvodného žalobcu voči pôvodnému žalovanému (ne)bola dôvodná, resp. v akom rozsahu. Odvolací súd bol preto povinný akceptovať právny názor dovolacieho súdu vyjadrený v nosných dôvodoch zrušujúceho uznesenia s tým, že rozhodnutie najvyššieho súdu bolo pre neho smerodajné. Ako už bolo uvedené vyššie, je vecou súdu, či vykoná i iné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností. Ak teda odvolací súd (aby naplnil úlohu, ktorá mu bola uložená dovolacím súdom) za účelom zistenia riadneho skutkového stavu veci vykonal dokazovanie listinnými dôkazmi nemožno takémuto postupu odvolacieho súdu nič vytknúť. Dovolací súd považuje takýto postup odvolacieho súdu ako nespôsobilý zasiahnuť do práva žalobcu na spravodlivý súdny proces. Vzhľadom na uvedené je potrebné konštatovať, že týmto postupom nedošlo k založeniu vady podľa § 420 písm. f) CSP.

19. Sumarizujúc vyššie uvedené dovolací súd v okolnostiach preskúmvanej veci nezistil ústavnoprávne deficity v rámci zisťovania skutkového stavu veci, odvolací súd postupoval v súlade so základnými princípmi civilného sporového konania, najmä zásadou voľného hodnotenia dôkazov (čl. 15 CSP) a princípmi všeobecnej spravodlivosti. Odvolací súd pri zisťovaní skutkového stavu rešpektoval ústavnoprosesné zásady (ako sú zákaz tzv. deformácie dôkazu, či opomenutého dôkazu, zásadu rovnosti zbraní, priamosti, voľného hodnotenia dôkazov), náležitým spôsobom zistil skutkový stav veci a po výklade a

použití relevantných právnych noriem rozhodol tak, že jeho skutkové a právne závery nemožno považovať za svojvoľné, neudržateľné, ani prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Z tohto hľadiska preto nemožno postupu odvolacieho súdu nič vytknúť a námietky žalobcu preto dovolací súd považoval z hľadiska prípustnosti a dôvodnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP za neopodstatnené.

20. Dovolateľ prípustnosť dovolania vyvodzoval i z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP a za otázku, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu považoval otázku, či je súd posudzujúci predbežnú otázku viazaný právnym názorom dovolacieho súdu, ktorý rozhodoval v inom konaní vo veci, ktorá je predmetom predbežnej otázky. Ak nie, je povinný sa vysporiadať s týmto právnym názorom dovolacieho súdu v zmysle § 194 ods. 2 CSP.

21. V tejto súvislosti poukázal na rozhodovaciu prax dovolacieho súdu a to rozhodnutie najvyššieho súdu z 31. marca 2016 sp. zn. 3Cdo/12/2016, v ktorom sa o. i. konštatuje: (...)postup súdu nižšej inštancie spočívajúci v nerešpektovaní záväzného právneho názoru, vysloveného v zrušujúcom uznesení súdu vyššej inštancie a to len na základe vlastného uváženia, je neprípustným postupom, ktorý naruša princíp právnej istoty.

22. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

23. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

24. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

25. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a) CSP je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky ale odvolací súd sa svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“ (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 21. augusta 2018 sp. zn. 3Obdo/42/2018 publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 9/2018, pod R 83/2018).

26. Ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu je vytváraná najvyššími súdnymi autoritami, ktorú vyjadrujú predovšetkým rozhodnutia a stanoviská najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Rozhodovanie v súlade s ustálenou súdnou praxou je naplnením spravodlivého procesu, princípu rovnosti právnej istoty a legitímneho očakávania strán (čl. 2 ods. 1. ods. 2, čl. 3 Základných princípov CSP). Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané nepublikované rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/6/2017, sp. zn. 3Cdo/158/2017, sp. zn. 4Cdo/95/2017, sp. zn. 5Cdo/87/2017, sp. zn. 6Cdo/21/2017 a sp. zn. 6Cdo/129/2017). Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou

neprekonalné civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletine Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986 (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. januára 2018 sp. zn. 6Cdo/29/2017, publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a súdov Slovenskej republiky č. 8/2018, pod R 71/2018).

27. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP by mal dovolateľ a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť a prípadným označením rozhodnutí najvyššieho súdu doložiť, v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

28. Žalobca v súvislosti s namietaným dovolacím dôvodom § 421 ods. 1 písm. a) CSP považoval napadnutý rozsudok odvolacieho súdu za nesprávny, pretože sa odklonil od právneho názoru dovolacieho súdu vyjadreného v uznesení sp. zn. 3Cdo/12/2016, v ktorom dovolací súd konštatoval, že „postup súdu nižšej inštancie spočívajúci v nerešpektovaní záväzného právneho názoru, vysloveného v zrušujúcom uznesení súdu vyššej inštancie a to len na základe vlastného uváženia, je neprípustným postupom, ktorý narúša princíp právnej istoty“.

29. V prvom rade je potrebné uviesť, že medzi žalobcom a JUDr. Jozefom Malovcom prebiehalo konanie o zaplatenie 270.995,58 eur s príslušenstvom, v ktorom vystupoval žalobca v pozícii žalovaného. Okresný súd Rimavská Sobota rozsudkom z 1. februára 2010 č. k. 11C/51/2008 -390 žalovanému (X. Š.) uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľovi 217.070,76 eur s príslušenstvom. Predmetný rozsudok bol potvrdený rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici z 15. apríla 2010 sp. zn. 16Co/70/2010. Na základe mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora Slovenskej republiky boli tieto rozsudky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3MCdo/8/2011 zrušené pre nepreskúmateľnosť.

30. V prejednávacom spore Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 24. júna 2020 sp. zn. 4Cdo/117/2019 rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 18. decembra 2018 sp. zn. 14Co/367/2017 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a uložil odvolaciemu súdu pri posudzovaní vzniku škody prejudiciálne sa zaoberať hmotnoprávnym nárokom týkajúcim sa odmeny advokáta v pôvodnom spore a opätovne posúdiť, či by žaloba právneho zástupcu ako pôvodného žalobcu voči pôvodnému žalovanému (ne)bola dôvodná, resp. v akom rozsahu.

31. Dovolací súd v tejto súvislosti opätovne pripomína, že v prejednávacom spore Krajský súd v Banskej Bystrici rozhodol prvýkrát rozsudkom z 18. decembra 2018 sp. zn. 14Co/367/2017, ktorý bol Najvyšším súdom Slovenskej republiky uznesením z 24. júna 2020 sp. zn. 4Cdo/117/2019 zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Je teda nepochybné, že odvolací súd bol predovšetkým viazaný právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v tejto právnej veci. Pokiaľ dovolateľ namietal, že odvolací súd sa mal riadiť právnym názorom vysloveným v uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3MCdo/8/2011 z 9. mája 2012, ktorým bol zrušený rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 15. apríla 2010 sp. zn. 16Co/70/2010 a rozsudok Okresného súdu Rimavská Sobota z 1. februára 2010 č. k. 11C/51/2008, okrem výroku, ktorým bol návrh v časti o zaplatenie 53.924,82 eur zamietnutý a vec bola v rozsahu zrušenia vrátená Okresnému súdu Rimavská Sobota na ďalšie konanie, dovolací súd uvádza, že citované rozsudky boli dovolacím súdom zrušené pre nepreskúmateľnosť.

32. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

33. Požiadavky na reflektovanie právneho názoru najvyššieho súdu zaujaté v tej istej právnej veci a vyjadrené v jeho zrušujúcom rozhodnutí sú pri následnom rozhodovaní odvolacieho súdu výrazne prísnejšie, než v prípade precedenčnej záväznosti. Pre konanie po zrušení rozhodnutia dovolacím súdom platí bezvýnimočne zásada viazanosti a podriadenosti nižšieho súdu právnym názorom vysloveným dovolacím súdom. Kasačná (inštančná) záväznosť môže byť (okrem niektorých výnimiek) reflektovaná len bezpodmienečným rešpektovaním rozhodnutia najvyššieho súdu (pozri R 76/2016).

34. Tými výnimkami sú najčastejšie zmeny v skutkových zisteniach, alebo prípad zmeny právnej úpravy, ku ktorej došlo po zrušovanom rozhodnutí, ale pred opätovným rozhodnutím odvolacieho súdu. Odvolací súd môže rozhodnúť inak aj z dôvodu zásadného judikatórneho posunu (napr. Európskeho súdneho dvora, alebo Európskeho súdu pre ľudské práva, Ústavného súdu Slovenskej republiky alebo najvyššieho súdu) v otázke, ktorá v čase rozhodovania dovolacieho súdu nebola celkom uspokojivo vyriešená.

35. O žiadnu z týchto výnimiek v ods. 34. sa však pred opätovným rozhodovaním veci odvolacím súdom nejednalo.

36. V prípade kasačnej záväznosti bol preto odvolací súd povinný (pri nezmenených skutkových a právnych okolnostiach veci) bezvýhradne akceptovať právny názor dovolacieho súdu vyjadrený v nosných dôvodoch zrušujúceho uznesenia s tým, že rozhodnutie najvyššieho súdu bolo pre neho smerodajné s interpretačno-aplikačnou prednosťou.

37. Ako už bolo povedané, spor už bol v rámci dovolacieho konania predmetom dovolacieho prieskumu, primárne z hľadiska právneho posúdenia veci, ktorého výsledkom bolo uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. júna 2020 sp. zn. 4Cdo/117/2019, ktorým dovolací súd zrušil pôvodné rozhodnutie odvolacieho súdu z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci. Najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že odvolací súd sa v ďalšom konaní bude musieť prejudiciálne zaoberať hmotnoprávnym nárokom týkajúcim sa odmeny advokáta v pôvodnom spore a opätovne posúdiť, či by žaloba právneho zástupcu ako pôvodného žalobcu voči pôvodnému žalovanému (ne)bola dôvodná, resp. v akom rozsahu.

38. Dovolací súd explicitne vyjadril svoj právny názor na vec, že ak teda bude právoplatný rozsudok, na základe ktorého žalovaný (v pôvodnom konaní) už plnil zrušený, je nutné rozlíšiť, či z hľadiska hmotného práva bol žalobca veriteľom (t. j. či mu prislúchal materiálny nárok), alebo nebol. Ak totiž žalobca veriteľom bol, došlo v momente plnenia žalovaným dlžníkom k zániku záväzku (§ 559 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Zrušenie právoplatného rozsudku na tom nič nezmení, lebo tak ako nemá na hmotné právo vplyv nadobudnutie právoplatnosti rozsudku, nemá naň dopad ani to, že taký rozsudok bol zrušený. Preto je nesprávny názor, že zrušením právoplatného rozsudku vzniklo automaticky na strane žalobcu bezdôvodné obohatenie pre odpadnutie právneho dôvodu plnenia, alebo ujma na strane žalovaného pre uplatnenie náhrady škody. Rovnako tak zrušenie právoplatného rozsudku nemá za následok oživenie už raz zaniknutého záväzku formou jeho splnenia, lebo záväzok, ktorý zanikol, zanikol už raz navždy a nemôže už obživnúť. Pokiaľ žalovaný plnil, hoci nebol z hľadiska hmotného práva dlžníkom a žalobca veriteľom (hmotný nárok v skutočnosti neexistoval), bude sa môcť žalobca domáhať vydania bezdôvodného obohatenia či náhrady škody. V danom prípade však hmotnoprávny vzťah existoval, keď sa opieral o ustanovenie § 8 ods. 1 vyhl. č. 655/2004 Z. z., ktorý žalobca spochybňuje a ktorý potom musí opätovne posúdiť odvolací súd v tomto konaní, keď žalobca tak opomenul v pôvodnom konaní vzájomnou žalobou hlavne preto, lebo už v tom čase (po rozhodnutí o mimoriadnom dovolaní) zaplatil advokátovi pôvodne prisúdenú sumu ako odmenu za poskytnuté právne služby. Takýmto procesným postupom by bol zabránený zastaveniu konania v pôvodnom spore. Uvedené závery sa týkajú deklaratórnych rozsudkov, lebo v prípade konštitutívnych rozhodnutí je situácia odlišná, pretože nimi sa hmotnoprávne vzťahy zakladajú, menia či rušia. Pokiaľ by teda bolo konštitutívne rozhodnutie zrušené, odpadá tým zároveň dôvod, na základe ktorého vznikol právny vzťah, z ktorého bolo plnené.

39. Bolo by nelogické a v rozpore s princípom právnej istoty, resp. v rozpore s požiadavkou stability a konformity rozhodovacej praxe súdov (v čl. 2 ods. 2 CSP), ak by dovolací súd v tej istej veci najprv judikoval nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom a následne, v tej istej veci, by rozhodol presne opačne - čo v podstate žalobca svojim dovolaním žiada.

40. Viazanosť súdu nižšieho stupňa právnym názorom súdu vyššieho stupňa je vykonaním ústavného princípu práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ktorého je integrálnou súčasťou. Zmyslom ustanovenia § 455 CSP je zabrániť tomu, aby sa odvolací súd dopustil znova po zrušení jeho skoršieho rozhodnutia rovnakých pochybení. Bez existencie povinnosti odvolacieho súdu rešpektovať právny názor dovolacieho súdu vyslovený v jeho zrušujúcom rozhodnutí by sa narušil účel dovolacieho konania. Princíp viazanosti odvolacieho súdu právnym názorom dovolacieho súdu je legislatívnym premietnutím práve princípu právnej istoty a zákazu svojvôle do súdneho rozhodovania. Ak by kasačné rozhodnutie dovolacieho súdu nebolo pre odvolací súd záväzné, potom by oprávnenie dovolacieho súdu zrušiť napadnuté rozhodnutie nemalo žiadny rozumný zmysel.

41. Pre konanie po zrušení rozhodnutia dovolacím súdom platí bezvýnimočne zásada viazanosti a podriadenosti nižšieho súdu právnym názorom vysloveným dovolacím súdom. Kasačná (inštančná) záväznosť môže byť (okrem niektorých výnimiek) reflektovaná len bezpodmienečným rešpektovaním rozhodnutia najvyššieho súdu (pozri R 76/2016).

42. Je teda nepochybné, že odvolací súd v prejednávanej veci nemal inú možnosť, iba rešpektovať rozhodnutie najvyššieho súdu, ktorým bolo zrušené jeho predchádzajúce rozhodnutie v tej istej veci a nemohol rešpektovať rozhodnutie najvyššieho súdu v inej veci; o to viac, ak predchádzajúce rozhodnutia boli zrušené pre nepreskúmateľnosť.

43. V danom prípade žalobca v dovolaní namietal i nesprávne právne posúdenie v časti rozhodnutia odvolacieho súdu týkajúcej sa náhrady trov právneho zastúpenia a v tejto súvislosti poukázal na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/49/2012 a 2Cz/71/87 (R14/1991).

44. Z obsahu spisu v prejednávanej veci vyplýva, že žalobca sa žalobou domáhal náhrady škody vo výške 278.483,50 eur s príslušenstvom. Súd prvej inštancie rozsudkom z 28. júna 2017 č. k. 14C/324/2015 - 224 žalobu zamietol. Žalobca proti rozsudku súdu prvej inštancie podal odvolanie, avšak (ne)správnosť právneho posúdenia nároku v časti týkajúcej sa náhrady trov právneho zastúpenia v ňom nenamietal. Odvolací súd, ktorý bol v zmysle § 380 CSP viazaný odvolacími dôvodmi, preto nemal možnosť zaoberať sa touto žalobcom vytýkanou nesprávnosťou, a teda ani dôvod v odôvodnení svojho rozhodnutia zaujať k tejto skutočnosti svoje stanovisko.

45. Dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok je vo vzťahu k odvolaniu ako riadnemu opravnému prostriedku subsidiárny nielen z procesného hľadiska - teda že dovolanie možno podať len proti rozhodnutiu vydanému v odvolacom konaní (čo znamená, že odvolacie konanie predchádza dovolaciemu konaniu), ale aj z hmotnoprávneho hľadiska, ktoré zohľadňuje skutočnosť, že dovolateľ môže v mimoriadnom opravnom prostriedku (úspešne) argumentovať len takými dôvodmi, ktoré namietol už v rámci riadneho opravného prostriedku a ktoré boli meritórne posudzované odvolacím súdom. V prípade, že takéto námietky v odvolacom konaní neuplatnil, hoci tak urobiť mohol a mal, tieto námietky ex post nemôžu byť spôsobilé založiť prípustnosť dovolania.

46. Všeobecne princíp subsidiarity vychádza z toho, že najlepšie postaveným k plneniu úloh sú najnižšie články hierarchie súdov; vyššie články systému zasahujú len vtedy, kedy už prípad nemôže byť riešený na úrovni článku nižšieho. Ide o všeobecný princíp organizácie celej spoločnosti a súdnictva osobitne.

47. Z uvedeného teda vyplýva, že dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia je pre prípustnosť dovolania relevantný len vtedy, ak vec nesprávne právne posúdil odvolací súd alebo ak v dovolaní namietané nesprávne právne posúdenie veci súdom prvej inštancie odvolací súd svojím procesným postupom nenapravil. Avšak nemôže tomu byť v prípade, ak samotná strana sporu nevyužila svoje

právo namietať konkrétnu nesprávnosť v rámci podaného odvolania; v takom prípade strana sporu mala možnosť uplatniť svoj vplyv na výsledok konania vo vzťahu ku konkrétnej otázke, ale keď tak neurobila, hoci tak urobiť mohla a mala, predmetná otázka sa nestala predmetom prieskumu odvolacieho súdu, ktorý nemal možnosť v rámci opravného konania vyhodnotiť jej opodstatnenosť aj vo vzťahu k existujúcej judikatúre najvyššieho súdu. V tomto prípade odvolací súd neposudzoval uplatňovaný nárok pre jeho nenamietanie žalobcom, preto sa jeho opätovného preskúmania nemôže úspešne domáhať v dovolacom konaní.

48. Z princípu racionálneho, efektívneho a inštančného súdneho konania o dovolaní vyplýva, že dovolateľ musí uplatniť celú argumentáciu, ktorú považuje za významnú, rovnako ako všetky dovolacie návrhy už v odvolacom konaní. Úlohou dovolacieho súdu je potom posúdiť, či tieto argumenty a návrhy odvolací súd riadne preskúmal a či k nim zaujal správny právny záver. Povedané inými slovami, nedávalo by žiaden rozumný zmysel, aby podstatné argumenty a návrhy, ktoré mohol (a mal) dovolateľ uplatniť už v predchádzajúcom odvolacom konaní, predkladal až dovolaciemu súdu. Takto by totiž nastala celkom absurdná situácia, kedy by najvyšší súd preskúmaval rozsudok odvolacieho súdu (teda jeho „zákonnú správnosť a spravodlivosť“), hoci by však tento odvolací súd nemal žiaden dôvod, pre ktorý by sa mohol (a mal) zaoberať určitou argumentáciou, ktorá mu nebola známa (zrejme), pretože ju dovolateľ nepoužil a „vyčkal“ by s ňou až na konanie pred dovolacím súdom. Inak povedané, dovolanie nemôže predstavovať nástroj na obchádzanie (hoci aj neúmyselné) povinnosti vyčerpania riadnych procesných prostriedkov na ochranu subjektívnych práv dovolateľa, a to nielen formálne, ale aj materiálne, dispozične, teda obsahovo vecne (argumentačne); hodnotové obmedzenie prípustnosti opravného prostriedku nepredstavuje odmietnutie spravodlivosti.

49. V tomto prípade ide totiž o kontradiktórne sporové konanie, v ktorom platí zásada, že práva patria bdelym (vigilantibus iura scripta sunt). Ak potom žalobca uvedenú námietku, zakladajúcu prípustnosť a dôvodnosť dovolania, neuplatnil v odvolacom konaní - hoci mu bola známa (viď jeho žaloba) - v rámci ochrany svojich práv, nemôže ju odvolací súd posudzovať pre nedostatok svojej právomoci (§ 419 CSP a contrario), lebo inak by fakticky preskúmaval rozsudok súdu prvej inštancie namiesto odvolacieho súdu, ktorý však na to nedostal príležitosť.

50. Z uvedeného možno urobiť záver, že dovolateľ môže urobiť spôsobilým predmetom dovolacieho konania len také námietky, ktoré už uplatnil v odvolacom konaní, pokiaľ tak s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu urobiť mohol, a tak poskytol príležitosť odvolaciemu súdu sa k nim vyjadriť.

51. V podstate obdobne postupuje vo svojej činnosti aj ústavný súd, z ktorého judikatúry vyplýva, že ak sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť, ale nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc a sťažnosť sťažovateľa odmietne (II. ÚS 70/2017).

52. Žalobca prípustnosť svojho dovolania vyvodzoval zároveň z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

53. Žalobca tvrdí, že odvolací súd nesprávne právne posúdil otázku či Nesie štát zodpovednosť za to, že nebolo v súdnom konaní riadne meritórne rozhodnuté v dôsledku nezákonných rozhodnutí a čo je v takom prípade škodnou udalosťou zakladajúcou škodu.

54. Dovolací súd zdôrazňuje, že nevyhnutným predpokladom pre posúdenie prípustnosti dovolania podľa § 421 písm. b) CSP je, že ide o otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, vyriešenie ktorej nemalo určujúci význam pre rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia.

55. Osobitne významným znakom otázky relevantnej v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP je jej zásadný právny význam. Aj za účinnosti nových civilných predpisov je opodstatnené konštatovanie, že otázkou zásadného právneho významu je otázka, ktorá je významná nielen pre tú ktorú prejednávajú právnu vec (spor), ale aj zo širších hľadísk, najmä z hľadiska celkovej rozhodovacej praxe všeobecných súdov Slovenskej republiky (1Cdo/132/2009, 2Cdo/71/2010, 3Cdo/51/2006, 4Cdo/151/1998, 5Cdo/1/2010, 7Cdo/117/2011). Účelom § 421 ods. 1 písm. b) CSP je dosiahnuť vyriešenie dosiaľ ešte nevyriešenej právnej otázky (a „zaplnením bielych miest doterajšieho rozhodovania dovolacieho súdu prispieť k vytvoreniu jeho ustálenej rozhodovacej praxe“).

56. Naostatok treba uviesť, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP je relevantná len otázka, ktorá kumulatívne vykazuje všetky vyššie uvedené znaky. Ak z týchto znakov chýba čo i len jeden, nemôže byť dovolanie procesne prípustné.

57. Vychádzajúc z obsahu spisu a z obsahu rozhodnutia odvolacieho súdu, odvolací súd dospel k záveru, že nebolo preukázané, že by sa splnomocňujúci klient - žalobca dohodol s JUDr. Jozefom Malovcom na bezodplatnom zastupovaní a nebola preukázaná ani dohoda o podielovej odmene len v prípade úspechu žalobcu v konaní, konajúcemu advokátovi vznikol hmotnoprávny nárok na odmenu za poskytnuté služby právnej pomoci priamo zo zákona o advokácii a podľa ustanovení vykonávacieho právneho predpisu o tarifnej odmene advokáta. Zdôraznil, že pojmovým znakom zmluvy o právnom zastúpení, ktorá je zmluvou príkaznou, je odplatenosť, čo znamená, že advokát má nárok na odmenu v konaní pred súdmi (a tiež inými orgánmi), bez ohľadu na to, či súd o takejto povinnosti rozhodne alebo nie. Dospel k záveru, že rozsudok Okresného súdu Rimavská Sobota č. k. 11C/51/2008 - 390 z 1. februára 2010, ukladajúci X. Š. povinnosť zaplatiť JUDr. Jozefovi Malovcovi sumu 217.070,76 eur titulom odmeny advokáta za poskytnuté právne služby, spolu s 6 % úrokom z omeškania ročne, potvrdený rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 16Co/70/2010 - 481 z 15. apríla 2010, „len“ deklaroval(i) povinnosť platiť odmenu za poskytnuté právne služby, takúto povinnosť novo nezakladali, nekonštituovali, avšak ju špecifikovali vo výške. Preto rozsudok Okresného súdu Rimavská Sobota mal povahu deklarátórneho rozhodnutia a nárok advokáta, ktorý mal v konaní vedenom Okresným súdom Rimavská Sobota pod sp. zn. 11C/51/2008 postavenie žalobcu, mal základ v hmotnom práve, konkrétne v zákone o advokácii, vo vyhláške MS SR č. 240/1990 Zb. a vo vyhláške MS SR č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb. Uviedol, že zrušenie právoplatného rozsudku deklarátórnej povahy v konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku nezakladá na strane, ktorá na základe takéhoto rozsudku plnila, dôvod na vydanie bezdôvodného obohatenia. Odvolací súd konštatoval k záveru, že žalobca v konaní nepreukázal vznik škody a existenciu príčinnej súvislosti medzi tvrdenými nezákonnými rozhodnutiami a prípadnou škodou, keď žalobcovi nevznikla ujma, resp. nedošlo k zmenšeniu majetkovej sféry žalobcu na základe konštitutívneho súdneho rozhodnutia, ktorý by sám zakladal určitý právny stav alebo konštituoval povinnosť, ale k zmenšeniu majetku žalobcu došlo v dôsledku splnenia povinnosti platiť odmenu splnomocnenému advokátovi, ktorý žalobcovi preukázateľne poskytoval právne služby na základe uzavretej zmluvy o právnom zastúpení, ktorá hmotnoprávna povinnosť žalobcu existovala už v čase zmluvného vzťahu medzi žalobcom a splnomocneným advokátom. Doplnujúco odvolací súd dodal, že v čase plnenia nebol tak naplnený ani všeobecný predpoklad vzniku škody v zmysle § 420 Občianskeho zákonníka - porušenie povinnosti, nakoľko k plneniu zo strany žalobcu smerom k advokátovi došlo na základe zákona o advokácii a jeho vykonávacích predpisov a zároveň išlo o splnenie záväzku žalobcu vyplývajúceho z príkaznej zmluvy, majúceho základ v hmotnom práve.

58. Dovolací súd považuje za potrebné zdôrazniť, že dôvodom, pre ktorý bola žaloba zamietnutá bolo zistenie súdov nižších inštancií, že žalobca v konaní nepreukázal vznik škody a existenciu príčinnej súvislosti medzi tvrdenými nezákonnými rozhodnutiami a prípadnou škodou, keď žalobcovi nevznikla ujma, resp. nedošlo k zmenšeniu majetkovej sféry žalobcu. Súdmi nižších inštancií teda otázku zodpovednosti štátu za to, že nebolo v súdnom konaní riadne meritórne rozhodnuté neriešili a neposudzovali. Ani prípadné riešenie tejto otázky by nezmenilo právne postavenie žalobcu, nakoľko (ako bolo uvedené vyššie) žaloba bola zamietnutá z dôvodu, že žalobca nepreukázal vznik škody a existenciu

príčinnej súvislosti a teda neprichádza do úvahy zodpovednosť štátu.

59. Z vyššie uvedeného je zrejmé, že otázka, ktorú dovolateľ nastolil v podanom dovolaní tak nebola zásadnou otázkou, na ktorej by spočívalo rozhodnutie týchto súdov a preto táto otázka nemôžu byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b) CSP a nemôže viesť k založeniu prípustnosti dovolania žalobcu v zmysle tohto ustanovenia.

60. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalobcu v časti, v ktorej namietal vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné, a v časti, v ktorej namietal nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP, odmietol podľa § 447 písm. f) CSP ako dovolanie, ktoré nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi.

61. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

62. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.